

## Niebieskie oko prawosławnego kościoła greckiego

Autor tekstu: **Anna Macha – Aslanidou**

**G**recja jest niewątpliwie krajem kojarzącym się ze starożytnymi zabytkami, i kolebką intelektualnego rozwoju ludzkości. Ta współczesna Grecja nie przestaje jednak zadziwiać, szczególnie przy każdej wizycie w cerkwi....

Mieścina, w której mieszkam jest mała i co za tym idzie wszelkie odstępstwo od ogólnie przyjętych zwyczajów mocno podejrzane. Standardowo powinnam podążać za tradycją — wyjść za mąż, stworzyć rodzinę i zapraszać wieś całą na obrządek chrzcin kolejnych pociech.

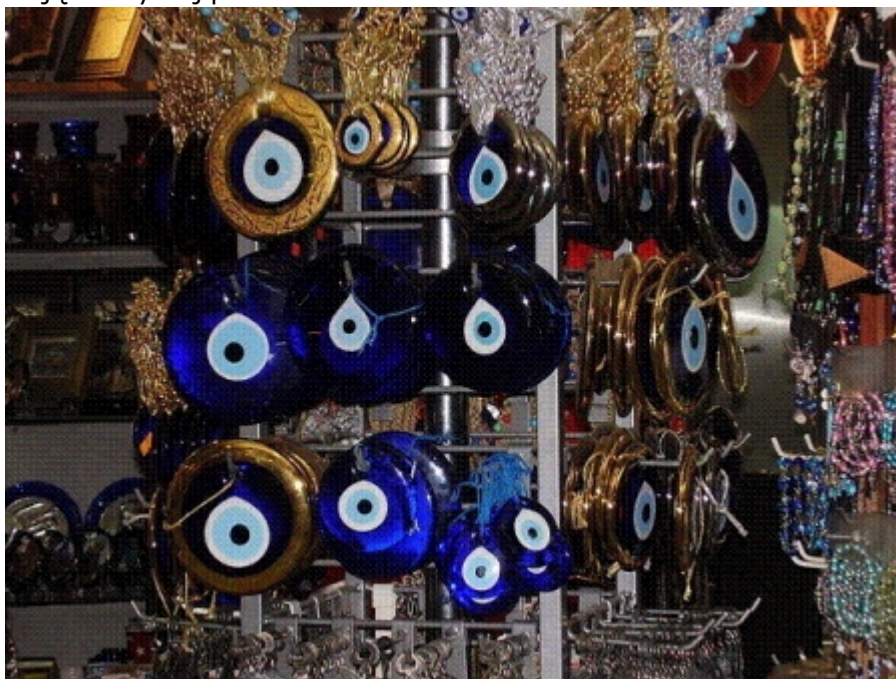
Ponieważ tak się nie dzieje jestem tematem dyskusji i spojrzeń pełnych bolesnego wyrzutu. Kiedy ni z tego, ni z owego zaczyna mnie boleć głowa lub czuję się osłabiona zaczynają się dociekania....taki stan rzeczy uruchamia machinę spekulacji i ostatecznie nieunikniony werdykt — *Zakłęli cię...* Naprawdę?... Ale jak? Poprzez złe spojrzenie, pada prosta i zwięzła odpowiedź.

Jak to jest z tym zaklinaniem? Zakłęcie, zauroczenie czy jak to nazywają „ złe oko” ma, zdaniem moich rozmówców, swoje źródło w silnym, negatywnym wpływie, jaki może wyrzeć na nas zawiść drugiego człowieka, lub tylko jego jedno złe spojrzenie, czasem nawet nieświadome. Proces oraz sposoby postępowania zaklinającego są różne w zależności od sytuacji i miejsca.

Istnieją jednak osoby, które są w stanie odczynić takie zakłęcie, a ich działanie jest wspierane przez Kościół grecki. Co więcej, Kościół uważa efekt „ złego oka” za rzecz ściśle powiązaną z religią. Nauki Kościoła nie są kwestionowane przez większość ludzi w Grecji, a święte księgi zostały oficjalnie przyjęte jako fundament kolejnych greckich konstytucji.

Wiara w „złe oko” jest częścią mentalności greckiego społeczeństwa. Geograficznie jest ona bardzo rozpowszechniona na Bliskim Wschodzie, w Afryce Wschodniej i Środkowej, w Południowej Azji, w Europie, głównie w regionie śródziemnomorskim. Odniesienia do „ złego oka” można znaleźć w Koranie, ale również w hebrajskim Piśmie Świętym (Talmud, Tanach). W regionie Morza Egejskiego i na innych obszarach, gdzie nie ma wielu ludzi, których oczy są niebieskie, szare czy zielone, panuje przekonanie, że ich posiadacze częściej rzucają urok. Zapewne decyduje o tym sama inność, ale może to mieć związek z tym, że przybysze z Europy Północnej nie tylko zaprzeczali istnieniu złego oka, ale lekceważyli również inne miejscowe obyczaje, na przykład intensywnie patrząc prosto w oczy nieznanym im ludzi.

Tak więc, zarówno w Grecji, jak i w Turcji amulety, które mają zdolność ochrony przed zauroczeniem mają zazwyczaj postać niebieskich oczu.



Amulety imitujące błękitne oko.



Błękitne oko jako amulet tureckich linii lotniczych.

## Zakłęcie w czasach starożytnych

Początki przesądu o „złym oku” sięgają Chaldei <sup>[1]</sup> z której prawdopodobnie dotarła do Grecji, Włoch i innych krajów europejskich. Starożytni Grecy, a później i Rzymianie wierzyli w złe oko. Zastanawiające, jak głęboko zakorzeniła się ta wiara, skoro również chrześcijaństwo nie zdołało jej wykorzezić, a nawet adoptowało ją na potrzeby swojej religii. Pomimo, iż wiara w „złe oko” napotykała oponentów nastawionych do niej sceptycznie, była rozpowszechniona nie tylko wśród ludzi prostych, ale również wśród filozofów i poetów. Demokryt, Arystoteles, Plutarchos, Apollonidis, Filarchos, Iliodoros, Pliniusz, Wergiliusz, Cyceron wierzyli w „złe oko”. Czterech z nich zajmowało się pojęciem „złego oka” i próbowało dać logiczne wyjaśnienie dla istnienia tego fenomenu. Byli to: Demokryt, Plutarch, Arystoteles i Iliodoros. Złe oko mogło mieć wpływ nie tylko na ludzi, ale i na to, co kochali. Dzieci były uznawane za najłatwiejsze ofiary zauroczenia. Rzymianie oddawali swoje dzieci pod opiekę bogini Cuminy <sup>[2]</sup>, która miała zapobiegać wpływom „złego oka”. Równie podatne na wpływ „złego oka” były zwierzęta domowe. Również we Włoszech idea „złego oka” była bardzo dobrze znana i występowała pod nazwą *jettatura*.

Ojcowie kościoła nie zaprzeczali istnieniu zauroczenia, przypisywali je jednak interwencjom złego ducha i uważają je za dzieło szatana. Autorzy związani z Kościołem utożsamiali zakłęcie z zazdrością i uważali, iż jest ona zła nie tylko dla tych, którzy jej ulegają ale i dla tego, który je

wywołuje. Psalm o „ złym oku" napisał święty Bazyl. Skomponowanie psalmów dotyczących „ złego oka" , w formie pisemnej, pełniących również rolę amuletów, zostało zaakceptowane przez Kościół bez słowa protestu.

## Obrona przed złym okiem

### **Matochantra**

„ Ręka Fatimy" jak nazywają to muzułmanie, względnie „ ręka Miriam" jak nazywają to Żydzi, pełni również rolę amuletu chroniącego przed „ złym okiem".



"Ręka Fatimy" z umieszczonym w centralnej części okiem.





Żydowski odpowiednik „Ręki Fatimy” — „Ręka Miriam”.

Od najdawniejszych czasów ludzie tworzyli coraz to nowe środki mające na celu neutralizację mocy „ złego oka”. Uchronić od złego spojrzenia miało plucie (ten obyczaj, który narodził się w starożytnej Grecji i jest kontynuowany po dziś dzień), równie często w tym samym celu stosowana była *mundza*.

W starożytnym Rzymie na szyi małego dziecka w celu jego ochrony przed „ złym okiem” wieszano amulet o fallicznym kształcie, który poza zadaniem ochrony miał również przynieść w przyszłości płodność chronionemu przez niego dziecku. We współczesnej Grecji szczególnie rozpowszechnione są matochantra ( niebieski koralik — jak oczy) i amulety, które można nabyć w klasztorach. W Turcji również są używane matochandra, także ze słowami oddającymi osobę ją noszącą pod opiekę Allaha.

Zastanawiające jest dlaczego Grecy duchowni nigdy nie podjęli najmniejszej próby wykorzenia tych zabobonów, a jedynie przystosowali je na użytek wiary prawosławnej? Być może nie należy się ludzić i szukać w świątyniach postępu, tam bowiem króluje przesąd i mit.

---

Przypisy:

[ 1 ] **Chaldea**, z greckiego Χαλδαία, *Chaldaia*; hebrajski כַּשְׁדִּים, *Kaśdim*; podmokła kraina północno wschodniej Mezopotamii, która przez krótki okres władała Babilonem. Plemiona semickie dotarły tam w X wieku przed naszą erą.

[ 2 ] źródło internet: [Cumina była opiekunką kołyski.](#)

**Anna Macha – Aslanidou**

Absolwentka Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Wydział Nauk Społecznych na kierunku Filozofia. Obecnie kończy rozprawę doktorską na tym samym wydziale.

[Pokaż inne teksty autora](#)



(Publikacja: 03-09-2012)

[Oryginał.](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,8312) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,8312>)

Contents Copyright © 2000-2012 Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2012 Michał Przech

Właścicielem portalu Racjonalista.pl jest Fundacja Wolnej Myśli.

Autorem portalu jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tego portalu i jakiegokolwiek jego części.

Wszystkie elementy tego portalu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tego portalu oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tego portalu i nie korzystać z jego zasobów.

Informacje zawarte na tym portalu przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów portalu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na portalu. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki prezentuje.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych portalu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do [redakcja@racjonalista.pl](mailto:redakcja@racjonalista.pl)